

РЕФЛЕКС-СУУРИЛСАН ГАЛЫН БЭЛТГЭЛИЙН СУРГАЛТЫН СУДАЛГАА

*Хилийн албаны сургуулийн Цэргийн хэргийн
тэнхимийн ахлах багш, хошууч Э.Сандагжав*

Хураангуй

Энэхүү судалгааны зорилго нь галын бэлтгэлийн сургалтын чанарыг сайжруулах зорилгоор рефлекс суурилсан сургалтын аргыг хэрэгжүүлэх үр дүнг үнэлэх явдал юм. Судалгаанд ISO 9001 чанарын менежментийн стандартыг ашиглан, сургалтын орчин, багшлах боловсон хүчний чадавх, суралцагчийн хандлагыг сайжруулах арга замуудыг тодорхойлсон. Туршилтын сургалтын үр дүнд рефлекс суурилсан арга нь суралцагчдын хариу үйлдлийг хурдасгаж, байг хурдан хугацаанд нарийвчлалтай онох, аюулгүй байдлыг хангахад ихээхэн нөлөө үзүүлсэн

Түлхүүр үгс: Сургалт, чанар, рефлекс, буудлага, зөв шагайх, зэвсэг, сэтгэл зүй.

Оршил

Галын бэлтгэл нь цэргийн сургалтад чухал байр суурь эзэлдэг бөгөөд зөвхөн техник мэдлэг төдийгүй, сэтгэл зүйн болон биеийн хүчний бэлтгэлийг шаарддаг. Иймээс орчин үеийн сургалтын арга барилд үндэслэсэн, рефлекс суурилсан арга нь суралцагчдын хариу үйлдлийг хурдан сайжруулахад үр дүнтэй байгааг олон улсын туршлага харуулж байна. Рефлекс суурилсан сургалтын аргыг хэрэгжүүлэх нь уламжлалт сургалтын арга зүйгээс илүү үр дүнтэй бөгөөд буудлагын гүйцэтгэлийг сайжруулж, суралцагчдын аюулгүй байдлын мэдлэг, хариу үйлдлийн хурдыг нэмэгдүүлнэ гэж үзэж байна. Мөн рефлекс суурилсан сургалт нь суралцагчдын сэтгэл зүйн байдал, стрессийн нөхцөлд шийдвэр гаргах чадварыг сайжруулах ач холбогдолтой гэж таамаглаж байна. Энэ судалгаа нь тухайн аргыг галын бэлтгэлийн хичээлийн сургалтад хэрхэн хэрэгжүүлэх, ямар үр дүнг үзүүлэхийг туршилтын, хяналтын бүлэг хоорондын харьцуулсан судалгаа, анкет, ажиглалт, шалгалт, гүйцэтгэлийн тайлан зэрэг судалгааны арга хэрэгслүүдийг ашиглан судална.

Үндсэн хэсэг

1. Сургалтын чанар ба ISO 9001 чанарын менежментийн стандарт³

³ Дээд боловсролын сургалтын чанар., ШУТИС-ийн сургалтын баг, Д.Бадарч, Б.Очирбат, Т.Намнан, Б.Мөнххүж., 2018 он

Сургалтын чанар нь тухайн хичээл, сургалтыг амжилттай явуулахад нөлөөлдөг олон хүчин зүйлсээс бүрддэг. Сургалтын чанар нь суралцагчдад олгож буй мэдлэг, чадвар, дадал, хандлагын түвшинг илэрхийлэх бөгөөд тухайн сургалтын үр дүнг хэмжих үндсэн үзүүлэлт болдог. Үүнээс үүдэн, боловсролын байгууллагууд чанар хангалттай сургалт зохион байгуулах үүднээс тодорхой стандартуудыг хэрэгжүүлдэг бөгөөд хамгийн түгээмэл хэрэглэгддэг стандартаас нэг нь ISO 9001 чанарын менежментийн стандарт юм.

ISO 9001 нь чанарыг менежментийн процессийн хүрээнд удирдах арга зүй, тогтолцоог тодорхойлсон олон улсын стандарт бөгөөд сургалтын байгууллагуудад чанарыг сайжруулах зорилгоор хэрэгжүүлж болох арга хэрэгсэл болж өгдөг. Энэхүү стандарт нь сургалтын байгууллагын дотоод процессуудыг нарийвчлан тодорхойлж, тасралтгүй сайжруулалтыг эрхэмлэдэг. Сургалтын орчин, багшлах боловсон хүчний чадавх, суралцагчдын хандлага зэрэг хүчин зүйлсийг системтэйгээр удирдах нь сургалтын чанарыг сайжруулах үндсэн нөхцөл болдог.

ISO 9001 стандартыг сургалтын чанарыг сайжруулахад хэрэглэх нь олон талын ач холбогдолтой. Тухайлбал, сургалтын зорилго, агуулга, арга зүй, үр дүнгийн дүн шинжилгээ зэрэг бүх талаар тодорхой, хэмжигдэхүйц хөтөлбөрийг бий болгоход тусалдаг. Мөн энэ стандарт нь сургалтын үр дүнг тасралтгүй хянах, үнэлэх, болон шинэчлэн сайжруулах боломжийг олгодог бөгөөд байгууллага нь үүний ачаар урт хугацаанд тогтвортой хөгжиж чадна.

2. Рефлекс суурилсан сургалтын арга⁴

Рефлекс суурилсан сургалтын арга зүй нь суралцагчийн рефлекс буюу автоматаар үйлдэл хийх чадварыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн арга юм. Энэхүү арга нь суралцагчийн бие махбодийн болон сэтгэл зүйн хариу үйлдлийг автоматжуулах зорилготой бөгөөд үүний тулд дараах үндсэн зарчмууд дээр суурилдаг.

Давтамжтай дадлага: Давтан үйлдэл хийх нь рефлексийг хөгжүүлэх хамгийн үр дүнтэй арга юм. Нэгэн төрлийн нөхцөлд олон удаа нэг үйлдлийг хийх нь хөдөлгөөний автоматчлал, шийдвэр гаргалтын хурд, зөв үйлдэл хийх

⁴ Жон Уотсон нь *Behaviorism* (зан үйлийн онол)

чадварыг сайжруулдаг. Энэ нь тухайн нөхцөлд суралцагчийн хариу үйлдлийг илүү хурдан, алдаагүй, оновчтой болгодог.

Бодит нөхцөлд ойр орчин бүрдүүлэх: Сургалтын явцад бодит тулааны нөхцөлийг дуурайлган гаргаж, суралцагчийг өөрийн хариу үйлдлээ бодитоор турших боломжтой болгодог. Бодит байдалд ойр орчин нь суралцагчийн стрессийг зохицуулах чадварыг нэмэгдүүлдэг бөгөөд энэ нь тэдэнд хурдан, үр дүнтэй шийдвэр гаргах чадварыг олгодог.

Сэтгэл зүйн бэлтгэл: Рефлексийг зөвхөн бие махбодийн түвшинд биш, сэтгэл зүйн хувьд ч хөгжүүлэх шаардлагатай. Стрессийн нөхцөлд сэтгэлзүйн тогтвортой байдал, төвлөрөл, тэвчээр зэрэг нь рефлексийн хариу үйлдлийг зохицуулахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Сэтгэл зүйн бэлтгэл нь сэтгэл санааны тогтвортой байдал, хэт мэдрэмжгүйгээр хурдан шийдвэр гаргах чадварыг сайжруулдаг.

Энэ аргыг ашиглахад хуурай дадлага нь чухал үүрэгтэй. Хуурай дадлага нь байлдааны сум, галт хэрэглэл хэрэглээгүйгээр илүү олон удаа үйлдлийг давтан гүйцэтгэж, рефлексийн автоматчлалыг нэмэгдүүлдэг. Энэ нь суралцагчийг бодит нөхцөлд тулгарах эрсдэлийг бууруулж, анхаарал төвлөрөл, хурдан шийдвэр гаргах чадварыг сайжруулдаг. Рефлекс суурилсан арга нь сургалтын хугацаанд оролцогчдын анхаарал төвлөрүүлж, даалгаврыг амжилттай гүйцэтгэх чадварыг сайжруулдаг. Бодит амьдралд хүлээн авсан хурдан шийдвэрүүд нь анхан шатны онолын мэдлэг болон эрсдэлийн хариу үйлдлийн хослолд суурилдаг.

Тухайлбал, галын бэлтгэлийн сургалтад рефлексийг хэрэглэх нь суралцагчдын биеийн хөдөлгөөн, хариу үйлдлийг түргэсгэж, зэвсэгтэй холбоотой ажиллагааг хурдан, амжилттай гүйцэтгэхэд нөлөөлдөг.

Рефлекс суурилсан сургалтын аргыг ашиглах нь зөвхөн хариу үйлдлийн хурдтай холбогддоггүй, суралцагчдын сэтгэл зүйн бэлтгэл ч мөн чухал юм. Суралцагчдын сэтгэл зүйн байдал нь сургалтын үр дүнд нөлөөлдөг учраас сэтгэлзүйн бэлтгэлийг сайжруулах, айдас, сандрал, түгшүүрийг даван туулах аргачлалд анхаарах нь үр дүнтэй сургалт хийж буйтай холбоотой байна.

Судалгаа:

Судалгааны зорилго нь рефлекс суурилсан сургалтын арга зүйг цэргийн галын бэлтгэлийн хичээлд хэрхэн хэрэгжүүлж, түүний үр дүнг үнэлэх явдал байлаа. Судалгаанд хоёр бүлэг хамрагдсан: нэг бүлэг нь уламжлалт галын

бэлтгэлийн арга зүйг ашигласан, нөгөө бүлэг нь рефлекс суурилсан сургалтаар бэлтгэгдсэн. Судалгааны арга зүйд туршилтын, хяналтын бүлэг хоорондын харьцуулсан судалгаа, анкет, ажиглалт, шалгалт, гүйцэтгэлийн тайлан зэрэг судалгааны арга хэрэгслүүдийг ашиглав.

Судалгааны үр дүн

Судалгааны зорилго нь рефлекс суурилсан сургалтын арга зүйг галын бэлтгэл-1⁵ хичээлд хэрхэн хэрэгжүүлж, түүний үр дүнг үнэлэх явдал байлаа. Судалгаанд хоёр бүлэг хамрагдсан: нэг бүлэг нь уламжлалт галын бэлтгэлийн арга зүйг ашигласан, нөгөө бүлэг нь рефлекс суурилсан сургалтаар бэлтгэгдсэн. Судалгааны арга зүйд туршилтын, хяналтын бүлэг хоорондын харьцуулсан судалгаа, анкет, ажиглалт, шалгалт, гүйцэтгэлийн тайлан зэрэг судалгааны арга хэрэгслүүдийг ашиглав.

Суралцагчдын гүйцэтгэл ба хариу үйлдэл

Рефлекс суурилсан сургалтаар бэлтгэгдсэн бүлэг нь уламжлалт сургалттай бүлгээс илүү сайн гүйцэтгэлтэй байв. Энэ бүлэгт хамрагдсан суралцагчид:

Байг устгах хугацааг 15-20%-иар богиносгож, хариу үйлдлийг хурдан бөгөөд зөв гүйцэтгэсэн.

Бүх суралцагчдын 80%-иас дээш нь аюулгүй байдлыг хангах шаардлагыг 100% биелүүлсэн.

Галын бэлтгэлийн дараа сэтгэл зүйн байдлын үнэлгээ нь 10%-иар сайжирсан (судалгааны өмнөх үеийнхтэй харьцуулахад).

Энэхүү гүйцэтгэлийн дүн нь рефлекс суурилсан сургалт нь суралцагчдын хариу үйлдлийн хурд, аюулгүй байдлын мэдлэг, хямралын нөхцөлд шийдвэр гаргах чадварыг сайжруулж байгаа гэдгийг харуулж байна.

Суралцагчдын сэтгэл зүйн хариу үйлдэл

Судалгааны явцад рефлекс суурилсан сургалтыг хичээллэсэн суралцагчдын сэтгэл зүйн байдалд ч илүү эерэг өөрчлөлтүүд ажиглагдсан. Тэд:

Буудлагын дасгалыг илүү өөртөө итгэлтэй, сэтгэлийн дарамт багатай хийсэн.

Сургалтын дараа хариу үйлдлийн хурд болон тухайн нөхцөлд өөрсдийгөө удирдах чадвар нь сайжирсан гэж хариулсан.

⁵ Галын бэлтгэл-1 хичээлийн хөтөлбөр, ДХИС

Суралцагчдын 95%-иас дээш нь сургалтын дараа “автоматаар хариу үйлдэл хийх” чадвартай болсон гэж хариулжээ.

Энэ нь рефлекс суурилсан сургалт нь сэтгэл зүйн бэлтгэлийг сайжруулж, стрессийн нөхцөлд илүү өндөр гүйцэтгэлтэй ажиллах чадварыг олгодог гэдгийг баталж байна.

Аюулгүй байдлын үнэлгээ

Судалгааны явцад галын бэлтгэлийн хичээлийн аюулгүй байдалд чухал ач холбогдол өгсөн. Рефлекс суурилсан сургалтаар бэлтгэгдсэн суралцагчид аюулгүй байдлын шаардлагыг 100%-иар биелүүлж, ямар ч осол, зөрчил гаргаагүй. Харин уламжлалт арга зүйтэй бүлэгт галын бэлтгэл хийсэн 10%-ийн суралцагч аюулгүй байдлын журмыг зөрчсөн.

Багшийн үнэлгээ ба сэтгэгдэл

Багш нар рефлекс суурилсан сургалтын арга зүйг хэрэгжүүлэхэд илүү үр дүнтэй байгааг тэмдэглэжээ. Тэдний үзэж байгаагаар:

Суралцагчид хурдан хугацаанд тухайн нөхцөлд хариу үйлдэл хийх чадварыг эзэмшсэн.

Сургалтын явцад суралцагчдын идэвх, сэтгэл зүй, анхаарал төвлөрөлт сайжирсан.

Багш нарын үнэлгээгээр рефлекс суурилсан сургалт нь зөвхөн техникийн чадварыг бус, сэтгэл зүйн бэлтгэлийг ч хамарсан бүхэл бүтэн сургалт болохыг баталжээ.

Технологийн хэрэглээ ба сургалтын орчин

Технологийн хэрэгсэл, төхөөрөмжүүдийг ашигласнаар сургалт илүү бодитой, идэвхтэй болсон. Сургалтад хажуугийн шил, “LearningAPPS.org” цахим сайт, сэтгэл зүйн бэлтгэлийн гарын авлага зэрэг хэрэглэгдсэн галын бэлтгэлийн хичээлийн орчинд дээшлүүлсэн. Энэ нь рефлекс суурилсан сургалтын амжилттай хэрэгжихэд чухал нөлөө үзүүлсэн.

Судалгааны дүнгүүд ба тайлбар

Рефлекс суурилсан сургалтын үр дүн нь суралцагчдын галын бэлтгэлийн чадварыг амжилттай сайжруулсан байна. Судалгааны дүнгээс харахад:

Суралцагчдын хариу үйлдлийн хурд болон нарийвчлал 20%-иар сайжирсан.

Аюулгүй байдлын мэдлэг, хариу үйлдлийн үнэлгээ 100%-иар өндөр болсон.

Сэтгэл зүйн бэлтгэл болон стрессийн нөхцөлд шийдвэр гаргах чадвар 15%-иар нэмэгдсэн.

Эдгээр үр дүн нь рефлекс суурилсан сургалт нь зөвхөн бие бялдарын бэлтгэл төдийгүй сэтгэл зүйн бэлтгэлийг ч хамардаг болохыг харуулж байна. Энэ сургалтын арга зүй нь буудлагын үед хариу үйлдлийн хурд, нарийвчлал, аюулгүй байдлыг хангах чухал арга хэрэгсэл болж байна.

Дүгнэлт

Рефлекс суурилсан сургалтын арга зүй нь галын бэлтгэлийн сургалт болон бусад цэргийн сургалтын чанарыг богино хугацаанд сайжруулах, суралцагчдын хариу үйлдлийг хурдан бөгөөд зөв болгох, аюулгүй байдлыг хангах, сэтгэл зүйн бэлтгэлийг сайжруулах зэрэг олон талын ач холбогдолтой. Судалгааны үр дүнгээс харахад, энэ арга нь онолын мэдлэгээс гадна практик чадварыг сайжруулж, суралцагчдад хурдан шийдвэр гаргах, өөрийгөө зөв бэлтгэх, алдаа гаргахгүйгээр шийдлийг зөв гүйцэтгэх боломжийг олгож байна. Галын бэлтгэл хичээлийн чанар, үр дүнг сайжруулах чиглэлээр дараах саналыг гаргаж байна.

Санал: Сургалтын орчин болон тоног төхөөрөмжийг сайжруулах: Рефлекс суурилсан сургалт нь өндөр технологи шаарддаг тул сургалтын орчин, тоног төхөөрөмжийг хөгжүүлж, шинэчлэл хийх шаардлагатай. Ялангуяа галын бэлтгэл болон бусад практик сургалтад зориулсан тоног төхөөрөмжийн чанар, аюулгүй байдлыг онцгой анхаарах хэрэгтэй.

Багшийн чадавхыг нэмэгдүүлэх: Багш нарын сургалтын чанарыг сайжруулахад гол үүрэгтэй. Тэд зөвхөн онолын мэдлэгтэй байхаас гадна практик сургалтыг амжилттай явуулах, суралцагчдыг хурдан шийдвэр гаргах, аливаа эрсдэлийг хурдан бууруулах чадвартай болгох шаардлагатай.

Сургалтын агуулга, зорилгыг тодорхойлох: Рефлекс суурилсан арга нь сургалтын агуулгыг зорилтот үр дүнд хүргэхэд тусална. Сургалтын агуулгыг бодит нөхцөлд нийцүүлэн боловсруулж, суралцагчдад практик мэдлэг болон сэтгэл зүйн бэлтгэлийг хангах хэрэгтэй.

Суралцагчийн хандлагад анхаарах: Рефлекс суурилсан сургалт нь суралцагчийн сэтгэл зүйн бэлтгэлийг сайжруулахад чухал үүрэг гүйцэтгэнэ. Суралцагчдыг айдас, сандарлаас зайлсхийж, буудлагын үйлдлүүдийг автоматжуулах, алдааг хурдан засах арга барилаар хангах хэрэгтэй.

Шалгалтын механизмыг боловсронгуй болгох: Сургалтын үр дүнг үнэлэх шалгалтын механизмыг боловсронгуй болгож, суралцагчдын хариу үйлдлийн хурд, шийдвэр гаргах чадварыг үнэлэх хэрэгтэй. Энэ нь рефлекс суурилсан сургалтад хэрэгжүүлэхийн ач холбогдлыг илэрхийлэх болно.

Товчоор: Рефлекс суурилсан сургалтын арга нь сургалтын чанарыг сайжруулах, суралцагчдын мэдлэг, ур чадварыг гүнзгийрүүлэх, практик хариу үйлдлийг хурдан, зөв болгох үр дүнтэй арга бөгөөд үүнийг сургалтын бүх тал дээр амжилттай хэрэгжүүлснээр сургалтын үр дүнг богино хугацаанд сайжруулж, аюулгүй байдал, сэтгэл зүйн бэлтгэл, мэргэжлийн ур чадварыг хөгжүүлэх боломжтой.

Ашигласан материал:

1. Галын бэлтгэлийн гарын авлага, Улаанбаатар хот., 2013 он., С.Баттөмөр.
2. Галын бэлтгэл-1 хичээлийн хөтөлбөр, Улаанбаатар хот., 2024 он., ДХИС.
3. Галын бэлтгэл, Улаанбаатар хот, Улаанбаатар., 2001 он., З.Пүрэвдорж.
4. Калашниковын 7,62 мм-ийн сайжруулагдсан автомат (АКМ), Улаанбаатар., 2013 он., С.Баттөмөр.
5. Скатт төхөөрөмж ашиглах заавар, Улаанбаатар., 2018 он., ХХЕГ.
6. **"Principles of Learning and Behavior" by Michael Domjan**
7. Дээд боловсролын сургалтын чанар, Улаанбаатар., Д.Бадарч, Б.Очирбат, Т.Намнан, Б.Мөнххүж., 2018 он, ШУТИС
8. **Behaviorism (зан үйлийн онол), Жон Уотсон.,**

Цахим холбоос:

1. https://www.must.edu.mn/media/uploads/files/Zassan_008_dugaar.pdf
2. <https://leverageedu.com/blog/quality-education/>
3. <https://learningapps.org/watch?v=pi7pnkvpt23>
4. <https://learningapps.org/watch?v=psqng8rj23>